

**Юріков Олександр Олександрович,**  
викладач циклу загальних та кримінально-  
правових дисциплін Київського центру  
первинної професійної підготовки  
«Академія поліції» ННІ № 1 Національної  
академії внутрішніх справ

## **ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ**

Корупція – одне з найнебезпечніших соціально-правових явищ, що заважає розвитку правової, економічної, політичної та інших сфер суспільного життя у будь-якій державі. Високий рівень корупції породжує недовіру громадян до органів державної влади та уповноважених осіб, які виконують функції держави або місцевого самоврядування. Розв’язання проблеми корупції є одним із пріоритетів для українського суспільства на сучасному етапі розвитку держави. Одним із важливих аспектів державної правової політики в Україні є закінчення реформування системи запобігання та протидії корупції. Досягнення успіху в цьому процесі є передумовою для формування в суспільстві довіри до влади, зростання економічного потенціалу держави, покращення добробуту громадян.

Реформа антикорупційної системи почалася в 2011 році зі створенням Президентом України Національного антикорупційного комітету та подальшого прийняття низки законодавчих актів. З початком зазначеної реформи в Україні функціонує антикорупційна

система, яка має переважно превентивний характер і орієнтована на створення в суспільстві ефективних механізмів запобігання та протидії корупції. 14 жовтня 2014 року почався новий етап реформування антикорупційної системи України під час якого прийнято нові закони України № 1700-VII «Про запобігання корупції» та № 1699-VII «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки», якими врегульовано основні питання, пов'язані з антикорупційною політикою, діяльністю Національного агентства з питань запобігання корупції, а також інших суб'єктів на яких поширюється дія цих законів.

Антикорупційна стратегія на 2014–2017 роки була спрямована на досягнення таких результатів: 1) створення в Україні системи прийняття рішень щодо антикорупційної політики на основі аналізу достовірних даних про корупцію, моніторингу виконання цих рішень та їх впливу на стан справ з корупцією незалежним спеціально уповноваженим органом з питань антикорупційної політики в партнерстві з громадянським суспільством, а також формування суспільної підтримки в подоланні корупції; 2) створення системи доброчесної та професійної публічної служби відповідно до міжнародних стандартів і кращого світового досвіду; 3) запровадження ефективних антикорупційних програм у центральних органах виконавчої влади, а також у державних, казенних, комунальних підприємствах і господарських товариствах, у яких державна або комунальна частка акцій перевищує 50 %, забезпечення для суспільства прозорості їх діяльності; 4) усунення ризиків корупції та впровадження прозорої системи проведення державних закупівель; 5) подолання корупції в судочинстві; 6) усунення корупційних передумов ведення бізнесу, формування сприятливого для відмови від корупційних практик бізнес-клімату та нетолерантного ставлення бізнесу до корупції; 7) створення системи інструментів, які би дозволяли ефективно виявляти та розслідувати корупційні правопорушення, конфісковувати майно, яке було предметом протиправної діяльності або одержане як її наслідок, притягувати до відповідальності осіб, причетних до вчинення корупційних злочинів тощо [1].

Однак, зазначена вище стратегія так і не стала ефективним інструментом антикорупційної політики. Однією з основних причин неналежного виконання Антикорупційної стратегії на 2014–2017 роки як основного програмного документа в антикорупційній сфері стала відсутність всупереч міжнародному досвіду чітких індикаторів стану та ефективності її виконання. Слід констатувати, що антикорупційна політика може бути ефективною лише за умов існування реальних та дієвих інструментів запобігання та протидії корупції, що обумовлено наявністю чинної Антикорупційної стратегії, встановленою адміністративною та кримінальною відповідальністю за вчинення корупційних і пов'язаних з корупцією правопорушень, наявністю затверджених алгоритмів дій службових осіб у разі виявлення порушень антикорупційного законодавства.

З моменту прийняття Закону України «Про запобігання корупції» органи державної влади здійснили низку ефективних заходів, спрямованих на запобігання корупції та зниження її рівня в Україні. Серед таких заходів слід виокремити встановлення кримінальної, адміністративної, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності за вчинення корупційних і пов'язаних з корупцією правопорушень, заборону звільнення від кримінальної відповідальності, покарання та його відбуття за вчинення зазначених вище правопорушень, затвердження алгоритму дій суб'єктів, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції», під час надходження їм пропозиції щодо неправомірної вигоди або подарунка.

Незважаючи на проведену вагомую роботу щодо зниження рівня корупції в Україні, необхідно продовжити проводити ті заходи, які були розпочаті, а також утвердити нові механізми подолання та усунення корупційних ризиків, пов'язаних зі службовою діяльністю осіб, уповноважених на виконання функцій держави або органів місцевого самоврядування. Зазначене вище зумовлює необхідність ухвалити новий стратегічний документ, який би визначив першочергові заходи із запобігання корупції, що створить основу для подальшого проведення реформи у цій сфері.

Особливо важливим у здійсненні антикорупційної політики в Україні є затвердження законом України Антикорупційної стратегії на наступні п'ять років (2022–2026 роки). Слід акцентувати увагу, що Антикорупційна стратегія на 2014–2017 роки вже застаріла і потребує оновлення та перезатвердження, однак пройшло вже чотири роки, а нового документу не прийнято. Таким чином, в Україні нині відсутній спеціальний закон, який би визначив основні напрямки і механізми запобігання та протидії корупції. За відсутності нової Антикорупційної стратегії органи державної влади, органи місцевого самоврядування та інші публічні інституції позбавлені орієнтиру, який спрямовує їх діяльність у питаннях запобігання та протидії корупції, що призвело до розбалансованості та малоефективності такої діяльності.

Нині на розгляді Верховної Ради України перебуває проєкт Закону України від 7 вересня 2021 року № 1708-IX «Про засади державної антикорупційної політики на 2020–2024 роки», який розроблено відповідно до вимог ст. 18 Закону України «Про запобігання корупції» на виконання завдання, визначеного у підрозділі 4.3 розділу «Антикорупційна політика» Програми діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 року № 471. Метою зазначеного проєкту є досягнення суттєвого прогресу в запобіганні та протидії корупції, а також забезпечення злагодженості й системності антикорупційної діяльності всіх органів державної влади та органів місцевого самоврядування, передусім завдяки затвердженню та успішній реалізації Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки [2].

Затвердження нової Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки забезпечить всі публічні інституції надійним антикорупційним

інструментарієм на найближчі п'ять років, що дозволить мінімізувати корупцію та суттєво підвищити темпи соціально-економічного зростання України [2]. Проте слід зауважити, що зміст і назва зазначеної стратегії не цілком відповідає європейським стандартам ефективного запобігання та протидії корупції, а також законам логіки. Прийняття у 2021 році нормативно-правового акта, який визначає особливості антикорупційної політики минулих років суперечить положенням Конституції України. Доцільнішим є розроблення та прийняття Антикорупційної стратегії на 2022–2026 роки, якою визначити нові механізми запобігання та протидії корупції в Україні.

Отже, масштабна корупція є однією з головних перешкод на шляху європейської інтеграції України, її економічного зростання та підвищення соціальних стандартів. Першочерговим завданням органів державної влади України є затвердження нової Антикорупційної стратегії України на 2022–2026 роки. Під час її розроблення та прийняття необхідно: 1) вивчити сучасний стан корупційних проявів, їх характер, форми, умови та причини виникнення; 2) врахувати всі недоліки, які були виявлені під час виконання попередніх антикорупційних стратегій; 3) зміст стратегії привести у відповідність міжнародним стандартам запобігання та протидії корупції; 4) окреслити конкретні критерії та індикатори визначення ефективності виконання нової Антикорупційної стратегії.

#### **Список використаних джерел**

1. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки : пояснювальна записка до Закону України від 14 жовт. 2014 р. № 1699-VII. URL: [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4\\_2?pf3516=4284%D0%B0&skl=8](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=4284%D0%B0&skl=8).

2. Про засади державної антикорупційної політики на 2020–2024 роки : пояснювальна записка до проекту Закону України від 21 верес. 2020 р. № 4135. URL: [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4\\_1?pf3511=70007](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70007).